

JAKÉ MĚLI LIDÉ HUDEBNÍ NÁSTROJE?

V Ježíšově době se používal podobný typ nástrojů jako ve „starozákonním“ Izraeli: strunné, dechové a bicí.

Strunné nástroje: především různé podoby harfy a lyry (kinór), loutny, případně citery; šlo o menší, přenosné nástroje, na které se hrálo při hostinách, oslavách i v chrámové hudbě.

Dechové nástroje: beraní roh šofar, kovové trubky, jednoduché píšťaly a flétny z rákosu, dřeva nebo kovu; flétna se užívá jak při svatbách, tak při pohřebním nářku.

Bicí nástroje: tamburíny (bubínky s rolničkami), různé bubny, činely, kovová chrastidla a drobné zvonky.

V chrámě v Jeruzalémě a v synagogách se hrálo hlavně na harfy, loutny, činely a trubky, a to při bohoslužebném zpěvu žalmů.

V běžném životě a při slavnostech (svatby, hostiny, poutě) se přidávaly flétny, tamburíny a další bicí nástroje, často spojené s tancem.

ZKUSTE TAKOVÉ NÁSTROJE KOLEM SEBE NAJÍT A NĚCO ZAHRÁT.

JAK SE LIDÉ OBLÉKALI?

Lidé v době Ježíšově nosili velmi jednoduché a poměrně podobné oděvy napříč společenskými vrstvami – základ tvořila tunika, přes ni plášť a na nohou sandály.

Hlavním kusem byl dlouhý „vnitřní“ oděv podobný volné košili ze lnu, bavlny nebo měkké vlny. Sahala ke kolenům či kotníkům, byla převázaná páskem v pase a mohla mít krátké nebo delší rukávy. Přes tuniku se nosil volný vrchní plášť — obdélník látky s otvorem pro hlavu, něco jako jednoduché pončo.

Židovští muži měli na rozích pláště třásně jako připomínku Božích přikázání; plášť zároveň sloužil i jako příkrývka na noc. Přes plášť s tunikou nosili brašnu či měšec zavěšený na opasku.

Ženy měly podobný základ, ale tuniky a pláště bývaly delší a širší; u bohatších byly látky jemnější, barvené a parfémované.

Na hlavě se nosily různé pokrývky – šátek nebo turban z omotané látky, který chránil před sluncem. Ženy často zahalovaly vlasy závojem nebo širším šálem, zvláště na veřejnosti a u slavnostních příležitostí.

Základní **materiály** byly vlna a len, u majetnějších také jemnější tkaniny a barvené oděvy (purpur, šarlat), zatímco venkovská chudina nosila spíše nebarvené, krémové látky.

Nejtypičtější byla kožená obuv: sandály s řemínky; chudší lidé často chodili naboso.

ZKUSTE NĚKOHO Z VÁS TAKOVÝM ZPŮSOBEM OBLÉKNOUT.

S ČÍM SI TEHDY MALÉ DĚTI HRÁLY?

Děti v Ježíšově době si hrály hlavně s tím, co měly běžně kolem sebe – tedy s jednoduchými, často „domácími“ hračkami a s pohybovými a společenskými hrami. Byly to jednoduché:

Hračky: míče (z hadrů, kůže, případně vycpané zvířecími chlupy), dřevěné nebo hliněné figurky zvířat a lidí, malé vozy, vozíčky, kostky a různé malé předměty podobné dnešním „panáčkům“ či figurkám na hraní příběhů. Přírodní věci: kamínky, klacíky, šišky; z nich si stavěly „domy“, ohrady, „městečka“. Dítě si mohlo z hlíny vymodelovat malého osla a vozík a hrát si na cestu do města nebo na trh.

Běhací a honící hry: něco jako dnešní na babu, na schovávanou, skákání, přeskokování různých překážek, skákání z kamenů na kameny.

Soutěže v házení: kamenem na cíl, do dálky apod.

Napodobovací hry: na pastýře, rolníky, řemeslníky, svatby či slavnosti, napodobovaly maminku, tatínka, péči o sourozence, vaření, mletí obilí, péči o zvířata, napodobování modlitby, poutí či svátečních obřadů, které viděly u dospělých.

Zpěvové a taneční hry: říkanky, rytmické tleskání apod.

Děti si hrály nejčastěji venku na ulici, na dvorku, na poli, v blízkosti stáje nebo studny, ve skupinkách sourozenců a dětí příbuzných či sousedů; měly ale také povinnosti v domácnosti, takže hra se střídala s prací. Celkově jejich hry vypadaly spíš jako „hraní si na opravdový život“: co dělali dospělí, to děti přetvářely do hry, s velmi prostými pomůckami a hodně s pohybem.

VYMYSLETE SI A ZAHRAJTE SI NĚJAKOU TAKOVOU HRU.

JAK SE TEHDY OBSTARÁVALA VODA?

Voda byla vzácná kvůli suchému klimatu, takže se obstarávala z přirozených zdrojů a sběrem dešťové vody.

Hlavní zdroje vody byly:

Prameny a studny: Nejběžnější zdroj pro vesnice jako byl např. Nazaret.

Řeky a jezera: Řeka Jordán a Genezaretské jezero, ale ty vzdálené pro většinu populace.

Cisterny: Pod domy a veřejné nádrže na dešťovou vodu; v Jeruzalémě stovky cistern pro suché období.

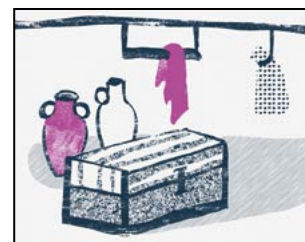
Akvadukty: V městech jako Jeruzalém aquadukty z vzdálených pramenů do městských nádrží.

Voda se nosila v hliněných džbánech, měších nebo na ramenou z veřejných studní či pramenů do domů. Nošení byla práce žen a dětí; cesta ke studni trvala minuty až hodiny. Používala se na pití, vaření, omývání (rituální či hygiena), zavlažování; voda se filtrovala a skladovala v cisternách.

ZKUSTE SI, JAK SE TEHDY NOSILA VODA.

JAK TEHDY VYPADAL NÁBYTEK?

Nábytek byl jednoduchý a praktický, přizpůsobený chudým podmínkám a malým prostorům. Běžné rodiny měly jen základní kusy z dřeva, hlíny nebo rohoží, bez složitých dekorací.

Základní nábytek tvořily:

Nízké **lavice** nebo police podél stěn pro sezení a spánek, často polstrované slamou nebo ovčími kůžemi.

Malé dřevěné **stoly** nebo **podnosy** na nohách pro jídlo, které se večer uklidily.

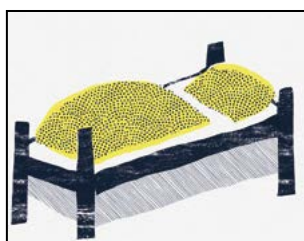
Truhly nebo **koše** z rákosu a proutí na oblečení, nádobí a potraviny.

V bohatších domech byly pevnější dřevěné **postele** s tkanými popruhy, **křesla** s područkami a hliněné **skříně**; římský vliv přinesl **lehátka** pro hostiny. Většina věcí se skladovala na zemi nebo ve výklencích ve stěnách, protože nábytek byl vzácný kvůli nedostatku dřeva.

JAKÉ ZAŘÍZENÍ Z VAŠÍ MÍSTNOSTI BY V JEŽÍŠOVĚ DOBĚ ZŮSTALO?

NA ČEM SE TEHDY SPALO?

Lidé spali převážně na jednoduchých podložkách nebo matracích z vlny, slámy či srsti, rozložených na zemi či nízkých lavičích. Chudší vrstvy spaly na zemi přímo na slamě nebo rohoži, často celá rodina společně pro teplo.

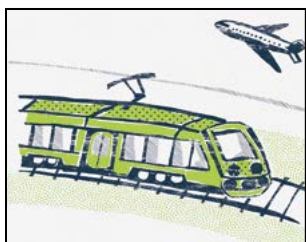
Jako přikrývky se používaly lehké plachty z lněných nebo vlněných látek; polštáře byly vzácné a plněné obilnou slámou.

V městských domech byly lůžka umístěna v hlavní místnosti, někdy na vyvýšené plošině kvůli ventilaci a ochraně před zvířaty. Bohatí a římská elita měli pevnější postele z dřeva s tkanými popruhy a měkkými matracemi, zatímco venkovští obyvatelé se spokojili s dočasnými podložkami, které se během dne sbalily. Noční spánek byl často přerušovaný, s pauzou uprostřed noci na modlitbu nebo jiné činnosti.

ZKUSTE SI NA CHVÍLI LEHNOUT NA ZEM. JAKÉ TO JE?

JAK SE TEHDY CESTOVALO?

Lidé cestovali převážně pěšky nebo na zvířatech, protože silnice byly jednoduché a veřejná doprava neexistovala. Projít dlouhé vzdálenosti, jako Ježíšova cesta z Nazareta do Jeruzaléma, trvalo dny nebo týdny.

Běžní lidé (rybáři, rolníci, poutníci) **chodili pěšky** po prašných stezkách nebo římských silnicích; skupiny putovaly karavanami pro bezpečnost proti lupičům. Měli sandály z kůže a hůl pro oporu; děti a starci často zůstávali doma.

Oslí a muli se využívali pro břemena a chudší jezdce; **koně** používali jen římscí vojáci nebo bohatí. Bohatí používali **nosítka** nesená sluhy nebo **římské vozy**.

Velbloudi se užívali v pouštních oblastech pro karavany; **vozíky tažené voly** byly vzácné kvůli nevhodnému terénu.

Po Genezaretském jezeře se plulo rybářskými **čluny**.

ODHADNĚTE, JAK DLOUHO BY VÁM TRVALA CESTA NA MÍSTO,
KAM BĚŽNĚ JEZDÍTE AUTEM (NÁKUPY, CHATA, BABIČKA...)

ČÍM A JAK SE TEHDY LÉČILO?

Tehdy se léčilo převážně kombinací tradiční židovské medicíny, řecko-římských znalostí a lidových prostředků. Lékaři byli vzácní a pouze ve velkých městech — bohatí konzultovali se specialisty v Jeruzalémě nebo Cesareji, běžní lidé se spoléhali na rodinné recepty, modlitby a chrámové rituály.

Používali:

Bylinkové obvazy a masti z olivového oleje, medu, vína nebo česneku na rány a záněty; kaše z fíků na otoky.

Koupele v termálních pramenech nebo moři pro revmatismus; krevní pročištění půstěm či výlevy.

Modlitby proti „nečistotám“ nebo nemocím jako epilepsie.

Lékaři používali **nože a jednoduché nástroje** pro operace; řecký vliv přinesl znalosti Hippokrata o diagnostice.

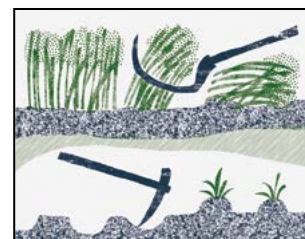
Bolavý zub se léčil u potulného mastičkáře nebo u holiče.

Pacient byl usazen na nízkou lavici; bolest se tlumila alkoholem, bylinkami (např. mák) nebo fyzickým stlačením. Zub se vytahoval kleštěmi z bronzu/železa nebo holou rukou; kaz se odstraňoval pazourkovými pilkami nebo vypalováním žhavým drátem proti „zubnímu červu“. Rány se ošetřovaly medem, olejem nebo vínem pro dezinfekci.

ZKUS POJMENOVAT LÉČIVÉ POSTUPY, KTERÉ TEHDY NEEXISTOVALY?

JAK SE TEHDY SKLÍZELO OBILÍ?

Obilí se sklízelo ručně během léta, obvykle v květnu až červnu. Byla to rodinná nebo komunitní práce spojená s židovskými svátky.

Klasy se řezaly **srpy** z bronzu nebo železa blízko země. Chudší venkované trhali klasy **rukama**, bohatší používali malé srpy na dřevěné rukojeti.

Obilí se svazovalo do snopů a sušilo na poli nebo střeše.

Snopy se ukládaly do kulatých hromádek (snopníky) proti vlhkosti a zvířatům.

Obilí se mlátilo cepy, šlapáním dobytka nebo drcením na místě; vzdušnicí se oddělily plevy. Úroda se skladovala v jámách nebo hliněných sýpkách pro celoroční zásoby.

POPIŠTE, JAKÝM ZPŮSOBEM SE SKLÍZÍ OBILÍ DNES.

JAK SE VAŘILO?

Vařilo se jednoduše nad otevřeným ohněm v hlavní místnosti domu nebo na dvorku, s minimem nádobí z hlíny, kamene či bronzu. Ženy připravovaly teplé jídlo jednou denně, základem byl chléb, kaše a vařená zelenina.

Mezi **kuchyňské vybavení** patřily: hliněné hrnce, mísy a pánev na tři kameny nad ohněm; kovové plotny pro pečení placek.

Ohniště uprostřed místnosti s kouřovodem nebo venkovní jamou; dřevo, tráva či trus jako palivo.

Nože, koše a měchy na vodu nebo mléko.

Zrní na chleba se mlelo na ručních mlýncích, těsto se lepilo na rozpálené stěny peci nebo se peklo v popelu; maso (vzácné) vařilo se v mléce či vodě s kořením jako kmín, česnek. Zelenina (čočka, cibule) se rozvařila až do kaše, a ochutila olejem a solí.

VYJMENUJTE JÍDLA, KTERÁ JEŽÍŠ URČITĚ NEZNAL.